

УДК 94(477)“1914–1918”

DOI <https://doi.org/10.32782/2663-5984.2026/1.14>**Мілютін С.Ю.**<https://orcid.org/0000-0003-3430-5542>

КЗ «Ліцей «Науковий» Кропивницької міської ради»

ПОВСЯКДЕННЕ ЖИТТЯ У М. РІВНЕ ПІД ЧАС ПЕРШОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ (ЗА МАТЕРІАЛАМИ ЩОДЕННОЇ ГАЗЕТИ «ГОЛОС ЮГА»)

У статті досліджено особливості повсякденного життя мешканців містечка Рівне Єлисаветградського повіту Херсонської губернії у роки Першої світової війни 1914–1918. Методологія дослідження ґрунтується на принципах історизму, системності, науковості, верифікації, авторської об'єктивності, а також на використанні загальнонаукових методів аналізу, синтезу, узагальнення. На основі публікацій щоденної газети «Голос Юга» проаналізовано участь місцевої громади у підтримці фронту, організації допомоги пораненим, біженцям і родинам мобілізованих, а також функціонування кооперативних товариств у воєнний час. Показано, що війна суттєво трансформувала соціальне й економічне життя містечка, спричинила зростання цін, дефіцит продуктів, поширення спекуляції та загострення соціальних протиріч. Встановлено, що у місті діяла благодійна організація – Рівненський жіночий комітет допомоги військовим та їхнім родинам. З'ясовано, що вагомий внесок у роботу благодійних організацій здійснили місцеві землевласники, жінки, вчителі й інтелігенція. Доведено, що відсутність залізничного сполучення негативно впливала на економічний потенціал Рівненської волості в умовах війни й прискорила поширення кризових явищ у повсякденному житті містечка. Особлива увага приділяється еволюції настроїв населення від патріотичного піднесення 1914 р. до зростання соціальної напруженості й дезорганізації в останні роки війни. Показано, що активність благодійних організацій поступово знижувалася під впливом економічної кризи та інфляції, а в центр уваги виходила боротьба за продовольство. Таким чином, дослідження дозволяє відтворити локальний вимір Першої світової війни, висвітлюючи взаємодію державних структур і місцевих ініціатив, а також дає змогу краще зрозуміти механізми адаптації провінційних спільнот до викликів в умовах глобального конфлікту.

Ключові слова: Перша світова війна, Рівне, повсякденне життя, «Голос Юга».

Постановка проблеми. Перша світова війна 1914–1918 рр. забрала життя мільйонів людей, прискорила трансформацію довоєнного порядку, вплинула на мистецтво, сприяла зміні статусу жінки в Західній Європі та США і підготувала умови для утворення нових національних держав. Попри це в радянській історіографії вона отримала вузьке трактування – як пролог до громадянської війни чи типова «імперіалістична» війна за переділ світу на сфері впливу. У колективній пам'яті жителів Наддніпрянської України Першу світову витіснили інші травматичні чи героїчні досвіди – Національно-визвольні змагання 1917–1921 рр., соціально-економічні експерименти більшовиків, Голодомор-геноцид та Друга світова війна. Все це так чи інакше формувало ставлення до Першої світової війни в академічному середовищі.

Відновлення незалежності України дозволило вітчизняним науковцям розпочати об'єктивне

дослідження Першої світової війни. Окремий напрям сучасних студій становить вивчення повсякденних вимірів війни, зокрема побуту військових та життя цивільного населення в тилкових регіонах. Серед тилкових регіонів Російської імперії особливе місце посідала Херсонська губернія, де у роки Першої світової війни виконувалися важливі логістичні завдання. Саме тут було розгорнуто широку мережу госпіталів для поранених і хворих військовослужбовців, організовано прийом біженців, а також налагоджено збір пожертв на потреби армії та евакуйованого цивільного населення. Логістичне значення губернії істотно посилювалося після відкриття Румунського фронту. У цьому контексті варті уваги, насамперед, провінційні містечка, які стали важливими вузлами військових і гуманітарних комунікацій. Одним з таких локальних осередків було містечко Рівне. Донині тема повсякденного життя в цьому

населеному пункті під час Першої світової війни не перебувала у колі зацікавлення науковців. Спробуємо виправити це у запропонованій історичній розвідці.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Основу джерельної бази нашого дослідження становить щоденна ліберально-демократична газета «Голос Юга». Видання висвітлювало політичні, економічні та культурні події, які відбувалися переважно на території Єлисаветградського повіту Херсонської губернії. Газета виходила за економічної підтримки громадського діяча Дмитра Горшкового. На сторінках видання публікували статті провідні українські інтелектуали Наталія Бракер, Павло Зелений, Микола Левитський та Павло Рябков. Крім того, пересічні читачі часто надсилали до газети листи – здебільшого з аналізом соціально-економічних, культурних чи політичних проблем краю.

Під час Першої світової війни на сторінках «Голоса Юга» поширювалася інформація про міжнародну ситуацію та бойові дії. У виданні надавалася особлива увага опису місцевих подій: був поставлений акцент здебільшого на діяльності благодійних організацій, роботі військових госпіталів, засіданнях місцевих органів влади, культурному житті та соціально-економічних проблемах тилу. Більшість виявлених нами репортажів з Рівного анонімні, проте деякі з них підписані «И. А., «И. А-скій» та «И. Анскій». Припускаємо, що це псевдоніми, які використовував один і той самий автор.

Діяльність газети «Голос Юга» та її окремих співробітників стала предметом досліджень Романа Базаки [1], Віталія Крижанівського [7] і Володимира Поліщука [15]. Історики Володимир Тимошенко [28; 29], Олександр Чорний [29] та Сергій Мілютін [9] використали матеріали часопису для вивчення Першої світової війни.

Постановка завдання. Мета статті – дослідити особливості повсякденного життя у Рівному під час Першої світової війни на основі матеріалів газети «Голос Юга». Для досягнення поставленої мети нам потрібно виконати низку завдань: встановити, як змінилося життя мешканців Рівного під час війни; проаналізувати діяльність благодійних організацій міста; визначити, як суспільство реагувало на соціально-економічні зміни, зумовлені затяжною війною.

Виклад основного матеріалу. Напередодні Першої світової війни містечко Рівне було волосним центром і входило до складу Єлисаветградського повіту Херсонської губернії. 1896 р. на

території волості проживало 16750 осіб, зокрема, 14797 осіб – у Рівному [26, с. 273–274]. 1916 р. населення містечка зросло до 17932 осіб, з яких 10088 склали жінки і 7844 – чоловіки [27, с. 214–215]. Значно зросла кількість дворів – зокрема, 1896 р. вона становила 2535 одиниць [26, с. 273–274], а через двадцять років у містечку було 3885 дворів [27, с. 214–215].

За підрахунками істориків, під час Першої світової війни до лав Російської імператорської армії мобілізовано близько 4 млн. українців [16, с. 9]. Вихідці з Рівненської волості добре зарекомендували себе під час бойових дій. Нами встановлено, що з-поміж уродженців Рівненської волості бойові нагороди отримали: Сильвестр Артеменко (90-й піхотний Онезький полк), Григорій Гавриленко (56-й піхотний Житомирський полк), Василь Грановський (42-й піхотний Якутський полк), Феоктист Захаренко (499-й піхотний Ольвіопольський полк), Юхим Карман (468-й піхотний Наримський полк), Іван Кондратенко (412-й піхотний Слов'янський полк), Харитон Кривошия (9-й Кавказький стрілецький полк), Юстин Омельченко (8-й уланський Вознесенський полк), Калістрат Панов (41-й піхотний Селенгінський полк), Гнат Рябошапка (7-й Туркестанський стрілецький полк), Микита Святченко (259-й піхотний Ольгопольський полк), Наум Соколенко (161-й піхотний Олександропольський полк), Йосип Шамшур та Павло Шамшур (416-й піхотний Верхньодніпровський полк) [8, с. 10–19].

Початок війни з Німеччиною та Австро-Угорщиною викликав патріотичне піднесення по всій імперії. Інформації про те, як у Рівному зустріли новину про початок війни, не виявлено, однак припускаємо, що реакція містян не відрізнялася від патріотичного піднесення, характерного для жителів повіту.

Ті, хто з різних причин не могли приєднатися до війська, допомагали матеріально. На території Єлисаветградського повіту виникла низка благодійних організацій, активну участь у яких брали жінки. Зокрема, у жовтні 1915 р. в Рівному з ініціативи Н. Головинської створено жіночий комітет з надання допомоги військовим та їхнім родинам. До комітету приєдналися А. Андрієвська, М. Биков, Н. Головинська, Х. Капустіна, М. Кривицький, А. Куцовський, Логвіненко, М. Могилина, Северінова, Ф. Уманська, Н. Шаповалова, Н. Шпутенко та Ф. Шпутенко. Комітет поставив за мету збирати і закуповувати одяг на потреби армії. Кошти для роботи планувалося отримувати шляхом організації лотерей та добровільних пожертв.

11 жовтня 1915 р. членам комітету вдалося зібрати 295 руб. 84 коп. [4, с. 3].

Після цього діяльність Рівненського жіночого комітету завмерла. 27 листопада 1916 р. на сторінках газети «Голос Юга» з'явилась інформація, що губернатор дав дозвіл Рівненському жіночому комітету провести одноденний благодійний збір на підтримку військових та їхніх родин [12, с. 4]. Проте, чи було проведено такий збір, невідомо.

У грудні 1916 р. комітет отримав дозвіл на влаштування Різдвяних свят [11, с. 3]. Кореспондент газети «Голос Юга» пов'язував відновлення роботи Рівненського жіночого комітету з обранням на посаду голови організації А. Камінської. 26–27 грудня 1916 р. комітет організував концерт і святкову ялинку. Крім того, комітет надіслав воякам на фронт різдвяні подарунки [20, с. 4].

1917 р. діяльність Рівненського жіночого комітету остаточно припинилася, що зумовлено різким погіршенням матеріального становища населення містечка та згасанням інтересу до подій на фронті.

До благодійності долучалися й приватні особи. Зокрема, у травні 1915 р. в Рівному з ініціативи земського агронома А. Магакяна організовано благодійну лотерею. Валовий збір від лотереї склав 1275 руб. 78 коп., а чистий прибуток – 867 руб. 78 коп. Отримані кошти спрямовано на допомогу пораненим військовим. Кореспондент газети «Голос Юга» так підсумував результати лотереї: «Для містечка з його тихим життям, лотерея є великим і веселим святом й пройшла без порушень громадського порядку, завдяки тому ж Магакяну. Населення залишилося в захваті і навіть зараз говорить про лотерею» [18, с. 3–4].

4 квітня 1915 р. у Рівному відбувся весняний призов до лав Російської імператорської армії. З цього приводу у центрі містечка було проведено молебень за участі священників трьох церков. Всього на захід, за підрахунками очевидців, зібралося близько трьох тисяч осіб [17, с. 4]. Якщо весняний призов пройшов спокійно, то осінній – з порушеннями громадського порядку. 6 вересня 1915 р. у Рівному новобранці спровокували погром торгових лавок. За інформацією очевидців, погром тривав з 11 до 14 години. Найбільших збитків зазнали торгові лавки і крамниці, які належали місцевим євреям. Жертви погрому звернулися в Єлисаветград до братів Заславських, які посприяли, щоб до Рівного прибув інспектор для встановлення громадського порядку [3 с. 3].

Війна негативно вплинула на добробут населення Рівного. Доволі швидко зросли ціни на взуття, вугілля, м'ясо, пшеницю та цукор. 1916 р.

в Рівному виник дефіцит взуття, керосину, цукру й інших товарів. Разом з тим процвітала спекуляція. Кореспондент газети «Голос Юга» бідкався, що спекулянти скуповують товари за оптовими цінами, а потім продають їх набагато дорожче. Крім того, автор інформаційної замітки зазначив, що така ситуація склалася тільки у Рівному [24, с. 4]. Насправді зловживання спекулянтів траплялося не лише у Рівному. Зокрема, в сусідній Новоукраїнці спекулянти оптом закуповували редьку по 2 коп. за пучок, розділяли його на дві частини і кожен з них продавали по 5 коп. Аналогічні маніпуляції здійснювалися з іншими продуктами [9, с. 107].

Під час Першої світової кооперативне життя у Рівному було розвинене слабко. У липні 1916 р. кореспондент газети «Голос Юга» з сумом констатував, що у той час, коли у низці містечок і навіть сіл влаштовуються й розвиваються кооперативи і товариства споживачів, які гуртують суспільні сили для полегшення важкого економічного становища, то в Рівному ще не додумалися організувати хоча б маленький кооператив [2, с. 4]. Зауваження були слушні, адже такі товариства давно діяли у сусідній Новоукраїнці та меншій за кількістю населення Добровеличківці.

Улітку 1916 р. місцевий громадський діяч А. Магакян виступив з ініціативою створення у Рівному сільськогосподарського товариства [23, с. 3]. Його підтримав губернатор і надав відповідний дозвіл. Нове товариство поставило за мету задовольняти інтереси селян, а саме облаштувати прокатну станцію та здійснювати закупівлю худоби за пільговими цінами. Всі охочі могли доєднатися до сільськогосподарського товариства, сплативши вступний внесок 1 руб., й надалі щорічно жертвувати на потреби організації аналогічну суму [6, с. 3]. Головою товариства було обрано диякона Василя Георгієва [19, с. 4]. За 1916 р. організація провела щонайменше 11 офіційних зібрань. На 1917 р. товариство мало низку амбітних планів, а саме – придбати сільськогосподарські машини для збору врожаю, закупити посівний матеріал та організувати читальні [23, с. 3]. Проте реалізувати задумане не вдалося. Після Лютневої революції інтерес містян до роботи сільськогосподарського товариства помітно знизився. Крім того, на ефективність роботи товариства вплинула відставка В. Горгієва з посади голови організації [21, с. 4].

Наприкінці 1916 р. у Рівному утворилося товариство споживачів. Організаційні проблеми, що виникли практично відразу, спровокували конфлікт і негативно вплинули на ефективність

його роботи [20, с. 4]. Вже в лютому 1917 р. відбулося екстрене засідання товариства споживачів. Ревізійна комісія звинуватила членів правління у тому, що вони займалися спекуляцією і встановили ціни на товари першої необхідності на 30% вищі, ніж у приватних підприємств. Звинувачення членів правління товариства споживачів призвело до позачергових виборів. Шляхом таємного голосування обрали А. Прокоповича, П. Холіна та П. Шмакова [22, с. 3].

Влітку 1917 р. у Рівному відкрився відділ селянського союзу, очолюваний В. Косинським. На заході, приуроченому цій події, зібралося багато людей. Не обійшлося й без промов. Зокрема, виступив ветеринар Лукасевич, який був прихильником курсу України на автономію. Промова Лукасевича викликала гарячу дискусію, про яку кореспондент газети «Голос Юга» писав наступне: «Після Лукасевича виголосив промову депутат-матрос з Чорноморського флоту; промова його спрямована проти самостійності України і в той же час він захищав Кронштадську республіку. Говорив про непідготовленість Росії до наступу, якого може не бути до тих пір, поки армія не буде забезпечена снарядами та провіантом. Пропонував конфіскацію капіталів. Взагалі його промова побудована на неправдоподібних вигадках. Тоді на заперечення йому виступив Лукасевич, як депутат від 7-ї армії, заявив, що армія оснащена всім у достатній кількості, а наступу немає тому, що в армію проникли лєнінці та більшовики, з якими Тимчасовий уряд і народ бореться і близький вже той час, коли армія піде в наступ, від якого залежить порятунок Росії» [25, с. 4]. Згодом О. Керенський ініціював наступальну операцію, проте вона зазнала невдачі й прискорила розвал фронту.

Ще до початку Першої світової війни у Рівному активно обговорювали перспективу прокладання залізниці неподалік містечка. Відсутність залізничного сполучення відчутно зменшувала потенціал сільського господарства Рівненської волості. Крім того, взимку та під час зяжних дощів ґрунтові дороги, які сполучали Рівне з іншими містами, ставали непрохідними, що ускладнювало надходження до містечка товарів першої необхідності. Під час Першої світової війни ситуація ще більше ускладнилась, оскільки через мобілізацію чоловічого населення зросла собівартість виробництва усіх товарів. Також треба врахувати, що зросла вартість перевезень гужовим транспортом. На думку місцевого населення, залізничне сполучення дозволило б вирішити проблему сезонного дефіциту товарів, стимулювало б розвиток

сільського господарства і допомогло б побороти спекуляцію.

21 серпня 1916 р. відбулося волосне зібрання мешканців Рівного, на якому обговорювали будівництво залізничної гілки Христинівка – Долинська. На волосному зібранні обрали групу уповноважених, яка мала лобювати прокладання залізничної гілки ближче до Рівного і облаштування вокзалу. До групи увійшли депутат IV Державної думи Г. Мазуренко, місцевий активіст Г. Биков та представник рівненської єврейської общини А. Кацовський. Згодом уповноважені вирушили до Бобринця, де на той час перебувала інженерна комісія [5, с. 3]. Зазначимо, що їхні зусилля зазнали невдачі, адже гілка Христинівка – Долинська пройшла зовсім іншим маршрутом. Нині найближча залізнична станція до Рівного розташована на відстані два десятки кілометрів.

Затяжна війна призвела до посилення мобілізації та зростання попиту на робочу силу. Дефіцит робочих рук у Рівному компенсували за рахунок військовополонених, яких використовували на сільськогосподарських роботах. Після повалення царату, послаблення центральної влади і появи у Рівному селянських комітетів військовополонені почали частіше змінювати місця роботи й відмовлялися працювати, якщо зарплата чи умови праці не відповідали їхнім очікуванням. Зокрема, військовополонений П. Бекер залишив господарство, в якому працював посеред жнив, оскільки не отримував від роботодавця гідної оплати праці. Цей епізод викликав обурення дописувача у газеті «Голос Юга», який назвав дії П. Бекера ненормальними й закликав вжити відповідних заходів, щоб не допустити в майбутньому таких порушень трудової дисципліни [14, с. 4].

Довготривала позиційна війна породила зневіру серед вояків. Після Лютневої революції різко зросла кількість дезертирів, які самовільно залишали фронт і поверталися додому. Вони підривали обороноздатність армії та сприяли росту злочинності у тилкових регіонах. Зокрема, неподалік від Рівного дезертир, який повертався до Бобринця, скоїв убивство [9, с. 108; 13, с. 3]. Влітку 1917 р. у Бежбайрацькому лісі неподалік від Рівного засіла група дезертирів. Місцева влада, не маючи змоги затримати їх, викликала з повітового центру підрозділ кінної міліції. У результаті рейду співробітникам міліції вдалося затримати понад 20 осіб [14, с. 3–4]. Восени 1917 р. такі рейди вже не здійснювалися, а дезертири об'єднувалися в банди й брали активну участь у грабунках поміщицьких економій.

Висновки. Практично відразу Перша світова війна відчутно вплинула на повсякденне життя у Рівному. Частина місцевих жителів було мобілізовано до лав царської армії, а ті, хто лишився у містечку, за можливості долучалися до збору пожертв на користь військових, їхніх родичів та біженців. Попри значний сільськогосподарський потенціал Рівного та волості містечко не змогло налагодити у себе ефективну роботу благодійних організацій чи кооперативних товариств. На нашу думку, це

обумовлено відсутністю залізниці у містечку та переїздом суспільно активної частини містян до повітового центру. Логістичні проблеми не лише ускладнювали роботу благодійних організацій чи кооперативних товариств, а ще й сприяли погіршенню купівельної спроможності населення. На третій рік війни повсякденне життя у Рівному звелось до стратегії виживання в умовах тотального зростання цін на продовольчі товари, дрова та вугілля.

Список літератури:

1. Базака Р. Преса Кіровоградщини (1874–1921 рр.): історико-функціональний аспект, типологічна характеристика / Р. Базака. – Кропивницький: Центрально-Українське видавництво, 2018. – 270 с.
2. И. А. М. РОВНОЕ, Херс. губ. Дороговизна. *Голос Юга*. 1916. 14 июля. С. 4.
3. И. А-нскій. Ровное (Елис. уезда). *Голос Юга*. 1915. 12 сентября. С. 3.
4. И. Анскій. Ровное (Елис. уезда). *Голос Юга*. 1915. 16 октября. С. 3.
5. И. А-скій. М. РОВНОЕ. Хер. губ. Ж.-д. вѣтка. *Голос Юга*. 1916. 27 августа. С. 3.
6. И. А-скій. М. РОВНОЕ. Хер. губ. Реквизиція сахара. *Голос Юга*. 1916. 12 августа. С. 3.
7. Крижанівський В. М. Єлисаветградська газета «Голос Юга» та російська цензура у світлі архівних документів. *Наукові праці історичного факультету Запорізького національного університету*. Запоріжжя, 2014. Вип. 41. С. 265–269.
8. Мілютін С. Ю. Герої забутої війни (на прикладі Єлисаветградського повіту). *Музейний вісник Центральної України*. Кропивницький, 2024. Вип. 4. С. 8–20.
9. Мілютін С. Ю. Повсякденне життя у м. Новоукраїнка під час Першої світової війни (за матеріалами щоденної газети «Голос Юга»). *Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Серія: Історичні науки*. 2025. Т. 36 (75). № 3. С. 102–110. DOI: 10.32782/2663-5984.2025/3.15
10. Новоукраїнка. *Голос Юга*. 1916. 13 июля. С. 4.
11. По уезду. *Голос Юга*. 1916. 18 декабря. С. 3.
12. По уезду. *Голос Юга*. 1916. 27 ноября. С. 4.
13. По уезду. *Голос Юга*. 1917. 22 января. С. 3.
14. По уезду. *Голос Юга*. 1917. 25 июля. С. 3–4.
15. Поліщук В. Час псевдонімів і робкорів / В. Поліщук. – Кропивницький: Видавництво та друк ВЦ «ККТК», 2019. – 122 с.
16. Реєнт О., Сердюк О., Перша світова війна і Українка / О. Реєнт, О. Сердюк. – Київ: Генеза, 2004. – 480 с.
17. Ровное (Елис. уезда). *Голос Юга*. 1915. 15 апреля. С. 4.
18. Ровное (Елис. уезда). *Голос Юга*. 1915. 21 июня. С. 3–4.
19. Ровное (Елис. уезда). *Голос Юга*. 1916. 20 ноября. С. 4.
20. Ровное, Херс. г. *Голос Юга*. 1916. 30 декабря. С. 4.
21. Ровное, Херс. губ. *Голос Юга*. 1917. 15 августа. С. 4.
22. Ровное, Елисаветград. уезда. *Голос Юга*. 1917. 25 февраля. С. 3.
23. Ровное, Херс. г. *Голос Юга*. 1917. 11 января. С. 3.
24. Ровное, Херс. губ. *Голос Юга*. 1916. 23 сентября. С. 4.
25. Ровное, Херс. губ. *Голос Юга*. 1917. 18 июня. С. 4.
26. Списокъ населенныхъ мѣстъ Херсонской губернии и статистическія данныя о каждомъ поселении / Изданіе Губернскаго Статистическаго Комитета. – Херсонъ: Типографія Губернскаго Правленія, 1896. – 544 с.
27. Списокъ населенныхъ мѣстъ Херсонской губернии (По даннымъ Всероссийской сел.-хоз. переписки 1916 г.) / Изданіе Херсонской Губернской Земской Управы. – Александрія: Типографія Ф. Х. Райхельсона, 1917. – 377 с.
28. Тимошенко В. Л. Початок Першої світової війни у сприйнятті жителів Єлисаветграда (за матеріалами газети «Голос Юга»). *Наукові записки. Серія: Історичні науки*. Кропивницький, 2019. Вип. 25. С. 202–211.
29. Чорний О. В., Тимошенко В. Л. Загибель та шлях на батьківщину генерала О. В. Самсонова у повідомленнях єлисаветградської газети «Голос Юга» 1914–1915 рр. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Серія: Історичні науки*. Т. 32 (71) № 2. 2021. С. 85–90. DOI: 10.32838/2663-5984/2021/2.12

Milytin S.Yu. EVERYDAY LIFE IN RIVNE DURING THE FIRST WORLD WAR (BASED ON THE DAILY NEWSPAPER «HOLOS YUGA»)

The article investigates the peculiarities of everyday life of residents of the town of Rivne in the Yelisavetgrad district of the Kherson province during World War I (1914–1918). Based on publications in the daily newspaper Golos Yuga, the article analyses the local community's participation in supporting the front, organising aid for the wounded, refugees and families of those mobilised, as well as the functioning of cooperative societies during wartime. It is shown that the war significantly transformed the social and economic life of the town, causing price increases, food shortages, widespread speculation and exacerbating social contradictions. It has been established that charitable organisations such as the Rivne Women's Committee and the Refugee Aid Committee operated in the town. It was found that local landowners, women, teachers, and intellectuals made a significant contribution to the work of charitable organisations. It was proven that the lack of railway connections had a negative impact on the economic potential of the Rivne volost during the war and accelerated the spread of crisis phenomena in the everyday life of the town. Particular attention is paid to the evolution of public sentiment from the patriotic upsurge of 1914 to the growth of social tension and disorganisation in the final years of the war. It has been shown that the activity of charitable organisations gradually declined under the influence of the economic crisis and inflation, and the struggle for food came to the fore.

Thus, the study allows us to recreate the local dimension of World War I, highlighting the interaction between state structures and local initiatives, and provides a better understanding of the mechanisms of adaptation of provincial communities to the challenges of global conflict.

Keywords: *First World War; Rivne, everyday life, «Holos Yuga».*

Дата першого надходження статті до видання: 30.03.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 15.04.2026

Дата публікації (оприлюднення) статті: 01.05.2026